

Judikatūras krājums

TIESAS RĪKOJUMS (astotā palāta)

2019. gada 3. oktobrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesu iestāžu sadarbība civillietās – Regula (EK) Nr. 2201/2003 – Jurisdikcija izskatīt prasību par laulības šķiršanu – Jurisdikcija lietās par vecāku atbildību un uzturēšanas saistībām attiecībā uz pāra nepilngadīgo bērnu – Prasības celšana tās dalībvalsts tiesā, kuras pilsonība ir pusēm – 3. panta 1. punkta b) apakšpunkts – Nepilngadīgā bērna un vecāku dzīvesvieta citā dalībvalstī – 12. panta 1. punkta b) apakšpunkts – Vienošanās par jurisdikciju – 17. pants – Jurisdikcijas pārbaude – Jēdziens “vecāku atbildība”

Lietā C-759/18

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Judecătoria Rădăuți* (Redeuci pirmās instances tiesa, Rumānija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2018. gada 19. novembrī un kas Tiesā reģistrēts 2018. gada 3. decembrī, tiesvedībā

OF

pret

PG,

TIESA (astotā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs F. Biltšens [*F. Biltgen*], tiesneši J. Malenovskis [*J. Malenovský*] un K. G. Fernlunds [*C. G. Fernlund*] (referents),

ģenerālvokāts: M. Špunars [*M. Szpunar*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- Rumānijas valdības vārdā – *E. Gane* un *L. Lițu*, kā arī *C. R. Canțăr*, pārstāvji,
- Eiropas Komisijas vārdā – *M. Wilderspin*, kā arī *L. Radu Bouyon*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerālvokāta uzklaušanās pieņemto lēmumu saskaņā ar Tiesas Reglamenta 99. pantu lemt, izdodot motivētu rīkojumu,

izdod šo rīkojumu.

* Tiesvedības valoda – rumāņu.

Rīkojums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Regulas (EK) Nr. 2201/2003 (2003. gada 27. novembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu (OV 2003, L 338, 1. lpp.) 2. panta 7. punktu, 3. panta 1. punktu, kā arī 12. un 17. pantu.
- 2 Šis lūgums ir ticis iesniegts tiesvedībā starp OF un PG saistībā ar prasību par laulības šķiršanu.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Regula Nr. 2201/2003

- 3 Regulas Nr. 2201/2003 1. pantā ir noteikts:

“1. Šo regulu neatkarīgi no tiesas iestādes būtības piemēro civillietās, kas saistītas ar:

[..]

b) vecāku atbildības iegūšanu, īstenošanu, deleģēšanu, ierobežošanu vai izbeigšanu.

2. Lietas, kas minētas 1. punkta b) apakšpunktā, var jo īpaši attiekties uz:

a) uzraudzības tiesībām un saskarsmes tiesībām;

[..]

3. Šī regula neattiecas uz:

[..]

e) uzturēšanas pienākumiem;

[..].”

- 4 Šīs regulas 2. pantā ir paredzēts:

“Šajā regulā:

[..]

7) ar terminu “vecāku atbildība” saprot visas tiesības un pienākumus attiecībā uz bērna personu vai bērna īpašumu, kuras piešķir fiziskai vai juridiskai personai ar spriedumu, likumu izpildi vai nolīgumu, kam ir juridisks spēks. Jēdziens ietver uzraudzības tiesības un saskarsmes tiesības;

[..]

9) termins “uzraudzības tiesības” ietver tiesības un pienākumus, kas attiecas uz rūpēm par bērnu, un jo īpaši tiesības noteikt bērna dzīvesvietu;

[..].”

5 Minētās regulas 3. panta “Vispārējā piekritība” 1. punktā ir noteikts:

“Lietas, kas saistītas ar laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu un laulības atzīšanu par neesošu, piekrīt tās dalībvalsts tiesām:

a) kuras teritorijā atrodas:

- laulāto pastāvīgā dzīvesvieta vai
- laulāto pēdējā pastāvīgā dzīvesvieta, ja viens no tiem arvien tur dzīvo, vai
- atbildētāja pastāvīgā dzīvesvieta, vai
- laulāto kopīga pieteikuma gadījumā, viena vai otra laulātā pastāvīgā dzīvesvieta, vai
- prasītāja pastāvīgā dzīvesvieta, ja viņš tur pastāvīgi dzīvojis vismaz gadu tieši pirms prasības iesniegšanas,
- prasītāja pastāvīgā dzīvesvieta, ja viņš tur pastāvīgi dzīvojis vismaz sešus mēnešus tieši pirms prasības iesniegšanas un tam ir šis dalībvalsts piederība vai, Apvienotās Karalistes vai Īrijas gadījumā, “domicils” šajā dalībvalstī;

b) kuras valsts piederība ir abiem laulātajiem, vai, Apvienotās Karalistes un Īrijas gadījumā, kurā ir abu laulāto “domicils”.

6 Šis pašas regulas 12. pants “Vienošanās par piekritību” ir formulēts šādi:

“1. Dalībvalsts tiesām, kurām saskaņā ar 3. pantu ir piekritīgs pieteikums par laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu vai laulības atzīšanu par neesošu, ir piekritība visās lietās, kas attiecas uz vecāku atbildību, kura saistīta ar šo pieteikumu, ja

a) vismaz vienam no laulātajiem ir vecāku atbildība par šo bērnu

un

b) lietu piekritību tiesām ir skaidri vai citādi nepārprotami pieņēmuši laulātie un personas, kurām ir vecāku atbildība, kad tiesā ir iesniegta prasība, un ja tas ir bērna [prioritārajās] interesēs.

[..].”

7 Regulas Nr. 2201/2003 17. pantā ir paredzēts:

“Ja kāda dalībvalsts tiesā ir iesniegta prasība, kura saskaņā ar šo regulu nav tai piekritīga, bet kura saskaņā ar šo regulu ir piekritīga citas dalībvalsts tiesai, tā pēc savas iniciatīvas paziņo, ka tai nav piekritības.”

Regula (EK) Nr. 4/2009

- 8 Padomes Regulas (EK) Nr. 4/2009 (2008. gada 18. decembris) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās (OV 2009, L 7, 1. lpp.) 3. pantā ir noteikts:

“Dalībvalstīs uzturēšanas saistību lietās jurisdikcija ir:

- a) atbildētāja pastāvīgās dzīvesvietas tiesai vai
- b) kreditora pastāvīgās dzīvesvietas tiesai, vai
- c) tiesai, kurai saskaņā ar tiesas valsts tiesību aktiem (*lex fori*) ir jurisdikcija tiesvedībā attiecībā uz personas juridisko statusu, ja jautājums par uzturēšanu ir saistīts ar šādu tiesvedību, ja vien jurisdikcijas pamats nav tikai vienas puses pilsonība, vai
- d) tiesai, kurai saskaņā ar tiesas valsts tiesību aktiem (*lex fori*) ir jurisdikcija tiesvedībā attiecībā uz vecāku atbildību, ja jautājums par uzturēšanu ir saistīts ar tādu tiesvedību, ja vien jurisdikcijas pamats nav tikai vienas puses pilsonība.”

Rumānijas tiesības

- 9 *Codul de procedură civilă* (Civilprocesa kodekss), kas pieņemts ar *Legea nr. 134/2010* (Likums Nr. 134/2010) (2015. gada 10. aprīļa *Monitorul Oficial al României*, I daļa, Nr. 247; turpmāk tekstā – “Civilprocesa kodekss”), 915. pantā ir fiksēti noteikumi tās Rumānijas tiesas noteikšanai, kurai ir piekritība izskatīt prasību par laulības šķiršanu.
- 10 Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 919. panta 2. punktu:

“Gadījumā, kad laulātajiem ir nepilngadīgi bērni, kas dzimuši laulībā vai pirms tās vai ir adoptēti, tiesa spriež par aizgādības tiesību īstenošanu, kā arī par vecāku ieguldījumu izdevumos par nepilngadīgo bērnu audzināšanu un izglītošanu, arī tad, ja šis aspekts nav prasības par laulības šķiršanu priekšmets.”

- 11 Civilprocesa kodeksa 130. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Jebkurā lietas izskatīšanas stadijā puses vai tiesnesis var izvirzīt iebildi par tiesu vispārējas piekritības neesamību.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 12 OF un PG, Rumānijas pilsoņi, apprecējās Rumānijā 2000. gadā. Viņu savienībā nākamajā gadā piedzima bērns.
- 13 Neilgu laiku pēc bērna piedzimšanas OF un PG kopā ar viņu apmetās uz dzīvi Itālijā.
- 14 2012. gada 21. novembrī *Tribunale di Aosta* (Aostas tiesa, Itālija) secināja laulāto faktisku šķirtību, piešķīra bērna mātei PG atsevišķu aizgādību pār bērnu un noteica bērna tēvam OF pienākumu maksāt bērnam uzturlīdzekļus. Šī tiesa noteica arī saskarsmes tiesību īstenošanas kārtību tēvam.
- 15 Pēdējais minētais 2018. gada 3. septembrī cēla prasību par laulības šķiršanu iesniedzējtiesā, *Judecătoria Rădăuți* (Redeuci pirmās instances tiesa, Rumānija).

- 16 Šī tiesa konstatē, ka puses ir izveidojušas stabilas saites ar Itālijas sabiedrību un ka bērns, kuram tagad ir 17 gadu, kopš pusotra gada vecuma dzīvo Itālijā kopā ar māti.
- 17 Tāpat minētā tiesa konstatē, ka puses nav iesniegušas rakstveida vienošanos, kurā būtu norādīta tās jurisdikcija lemt par šo prasību par laulības šķiršanu. Tā uzsver, ka, lai gan prasītājs ir norādījis tikai atbildētājas domicila adresi Rumānijā, bet ne viņas dzīvesvietas adresi Itālijā, tomēr uzaicināšanas un tiesu procedūra ir izpildīta atbilstoši Civilt kodeksa noteikumiem, jo atbildētājas māte ir parakstījusi pavēstes saņemšanas apstiprinājumu. Turklāt minētā tiesa ir likusi pievienot lietas materiāliem atbildētājas tālruņa numuru, lai varētu ar viņu sazināties.
- 18 Iesniedzējtiesa precizē, ka, lai gan prasītājs nav cēlis prasības par vecāku atbildību un uzturlīdzekļu piedziņu bērnam, šai tiesai saskaņā ar Civilprocesa kodeksu ir pienākums noteikt pasākumus šajā ziņā.
- 19 Šī tiesa vēlas zināt, vai tās jurisdikcijā ir izskatīt prasību par laulības šķiršanu un noteikt pasākumus vecāku atbildības un uzturēšanas saistību jomā, ja puses šajā ziņā nav skaidri vienojušas.
- 20 Minētā tiesa norāda, ka, pēc tās domām, iespēja izvēlēties tiesu, kam ir piekritība [jurisdikcija] laulības šķiršanas lietā, ir paredzēta tikai starp Regulas Nr. 2201/2003 3. panta 1. punkta a) apakšpunktā minētajām tiesu iestādēm, atkarībā no vienas vai otras puses vai abu pušu pastāvīgās dzīvesvietas, kā liecinot sakārtojuma saikļa “vai” izmantošana šajā tiesību normā. Turpretim šāda izvēles iespēja esot izslēgta starp šajā tiesību normā norādītajām tiesām, no vienas puses, un šīs regulas 3. panta 1. punkta b) apakšpunktā minētās tās dalībvalsts tiesu, kuras pilsonība ir abiem laulātajiem, no otras puses. Iesniedzējtiesa uzskata, ka likumdevējs ir vēlējis dot priekšroku jurisdikcijai, kas balstīta uz pušu pastāvīgo dzīvesvietu, nevis to kopīgo pilsonību.
- 21 Attiecībā uz strīdu, kura priekšmets ir “laulības šķiršana, kurā ir iesaistīts nepilngadīgs bērns”, un tā kā puses nav skaidri vienojušas par tiesas jurisdikcijas izvēli, iesniedzējtiesa uzskata, ka tai ir jāpiešķir prioritāte Regulai Nr. 2201/2003, nevis valsts tiesībām, un pēc savas ierosmes jāizvirza iebilde par Rumānijas tiesu starptautiskās jurisdikcijas neesamību. Šī tiesa uzskata, ka tās dalībvalsts tiesa, kuras teritorijā puses dzīvo, atrodas labākā vietā, lai iegūtu pierādījumus. Minētā tiesa piebilst, ka no Regulas Nr. 2201/2003 12. panta izriet, ka tad, ja pušu pastāvīgā dzīvesvieta ir vienā dalībvalstī un tās izvēlas kā kompetento tiesu laulības šķiršanas lietā savas kopīgās pilsonības valsts tiesu, šīs tiesas jurisdikcijā automātiski nenonāk jautājumi par vecāku atbildību un uzturēšanas saistībām.
- 22 Šādos apstākļos *Judecătoria Rădăuți* (Redeuci pirmās instances tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai Regulas Nr. 2201/2003 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka apstākļi, ka atbildētāja nav izvirzījusi iebildi par Rumānijas tiesu starptautiskās jurisdikcijas – spriest par lietu, kuras priekšmets ir “laulības šķiršana, kurā ir iesaistīts nepilngadīgs bērns”, – neesamību, ir līdzvērtīgs klusējot izteiktai piekrišanai tam, ka lietu izskata tiesa, kurā prasību cēlis prasītājs, ja pušu pastāvīgā dzīvesvieta ir kādā citā dalībvalstī (konkrētajā gadījumā Itālijā) un prasība par laulības šķiršanu ir celta tās valsts tiesā, kuras pilsoņi ir šīs puses?
- 2) Vai Regulas Nr. 2201/2003 3. panta 1. punkts un 17. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tiesai ir pēc savas ierosmes jāizvirza iebilde par Rumānijas tiesu iestāžu starptautiskās jurisdikcijas – spriest par “laulības šķiršanu, kurā ir iesaistīts nepilngadīgs bērns”, – neesamību, vai varbūt tā var to darīt, ja puses, kuru pastāvīgā dzīvesvieta ir kādā citā dalībvalstī (konkrētajā gadījumā Itālijā), nav vienojušas par tiesas jurisdikciju (kā rezultātā prasība tiek noraidīta, jo tā nav Rumānijas tiesu jurisdikcijā), *prioritāri* attiecībā pret Civilprocesa kodeksa 915. panta 2. punkta noteikumiem, saskaņā ar kuriem var tikt celta iebilde par *Judecătoria Rădăuți* (Redeuci pirmās instances tiesa) ekskluzīvas teritoriālās piekritības neesamību (kā rezultātā attiecīgā tiesa atsakās no piekritības, nododot to *Judecătoria Sectorului 5 București* (Bukarestes 5. iecirkņa pirmās instances tiesa,

Rumānija), un lieta tiek skatīta pēc būtības), it īpaši tāpēc, ka minētie panti ir mazāk labvēlīgi salīdzinājumā ar valsts tiesiskā regulējuma tiesību normu (Civilprocesa kodeksa 915. panta 2. punktu)?

- 3) Vai Regulas Nr. 2201/2003 12. panta 1. punkta b) apakšpunktā minētā frāze, proti, ka “lietu piekritību tiesām ir [...] citādi nepārprotami pieņēmuši laulātie un personas, kurām ir vecāku atbildība, kad tiesā ir iesniegta prasība”, ir jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja puses, kuru pastāvīgā dzīvesvieta ir kādā citā dalībvalstī (konkrētajā gadījumā Itālijā), izvēlas uzticēt savas prasības par laulības šķiršanu izskatīšanu tās valsts tiesai, kuras pilsoņi viņi ir (*Judecătoria Rădăuți* (Redeuci pirmās instances tiesa) Rumānijā), šai tiesai automātiski kļūst piekritīgas arī tās prasības daļas, kas saistītas “ar aizgādības tiesību īstenošanu, ar bērna domicilu un ar vecāku ieguldījuma izdevumos par bērna audzināšanu un izglītošanu noteikšanu”?
- 4) Vai Regulas Nr. 2201/2003 2. panta 7. punktā un 12. pantā minētais jēdziens “vecāku atbildība” ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ietver arī šādus jēdzienus: “aizgādības tiesības”, kurš ir paredzēts *Codul civil* (Civilkodekss) 483. pantā, “bērna domicils”, kas ir noteikts *Codul civil* (Civilkodekss) 400. pantā, un “vecāku ieguldījums izdevumos par nepilngadīgo bērnu audzināšanu un izglītošanu”, kā tas noteikts *Codul civil* (Civilkodekss) 402. pantā?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

- 23 Saskaņā ar Tiesas Reglamenta 99. pantu, ja atbilde uz uzdoto prejudiciālo jautājumu skaidri izriet no judikatūras vai ja tā nerada nekādas pamatotas šaubas, Tiesa pēc tiesneša referenta priekšlikuma un pēc ģenerāladvokāta uzklaušanās jebkurā brīdī var lemt, izdodot motivētu rīkojumu.
- 24 Šajā lietā ir jāpiemēro šī norma.

Par pirmo jautājumu

- 25 Pirmajā jautājumā iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Regulas Nr. 2201/2003 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka attiecībā uz prasību par laulības šķiršanu, ja prasītājs ir cēlis prasību abu laulāto kopīgās pilsonības dalībvalsts tiesā, lai gan viņu pastāvīgā dzīvesvieta ir citā dalībvalstī, fakts, ka atbildētājs nav izvirzījis iebildi par starptautiskās jurisdikcijas neesamību, ir līdzvērtīgs klusējot izteiktai piekrišanai tam, ka jurisdikcija ir šai tiesai.
- 26 Šajā ziņā jānorāda, ka Regulas Nr. 2201/2003 3. panta 1. punktā, kurā ir noteikti vispārējās jurisdikcijas kritēriji laulības lietās, nav paredzēta nepieciešamība, lai atbildētājs piekristu prasītāja veiktajai tiesas izvēlei.
- 27 Turpretim minētā 3. panta 1. punkta a) un b) apakšpunktā ir uzskaitīti vairāki jurisdikcijas pamati, kuru starpā nav izveidota hierarhija, līdz ar to visi šajā normā minēti kritēriji ir alternatīvi (spriedums, 2009. gada 16. jūlijs, *Hadadi*, C-168/08, EU:C:2009:474, 48. punkts).
- 28 Tiesa ir arī nospriedusi, ka ar Regulu Nr. 2201/2003 izveidotās jurisdikcijas noteikšanas kārtības laulības šķiršanas lietās mērķis nav izslēgt vairākas jurisdikcijas. Tieši pretēji, ir skaidri paredzēta vairāku tiesu jurisdikciju līdzāspastāvēšana bez hierarhijas to starpā (spriedums, 2009. gada 16. jūlijs, *Hadadi*, C-168/08, EU:C:2009:474, 49. punkts).
- 29 No tā izriet, ka tās dalībvalsts tiesai, kuras pilsonība ir abām attiecīgajām pusēm, šajā gadījumā – Rumānijas tiesai, pamatojoties uz Regulas Nr. 2201/2003 3. panta 1. punkta b) apakšpunktu, ir jurisdikcija lemt par prasību par laulības šķiršanu, ko cēlis prasītājs.

30 Līdz ar to uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 2201/2003 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka attiecībā uz prasību par laulības šķiršanu, ja prasītājs ir cēlis prasību abu laulāto kopīgās pilsonības dalībvalsts tiesā, lai gan viņu pastāvīgā dzīvesvieta ir citā dalībvalstī, šīs tiesas jurisdikcijā ir lemt par šo prasību saskaņā ar šīs tiesību normas b) apakšpunktu. Tā kā atbildētāja piekrišana nav prasīta, nav jāizskata jautājums, vai fakts, ka atbildētājs nav izvirzījis iebildi par jurisdikcijas neesamību, ir klusējot izteikta piekrišana tam, ka jurisdikcija ir tiesai, kurā celta prasība.

Par otro jautājumu

31 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Regulas Nr. 2201/2003 3. panta 1. punkts un 17. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tādā situācijā kā pamatlietā apstākļi, ka pārim, kura laulības šķiršana tiek prasīta, ir nepilngadīgs bērns, ļauj vai liek dalībvalsts, kuras pilsonība ir abām pusēm, tiesai, kurā celta prasība, pēc savas ierosmes izvirzīt iebildi par starptautiskās jurisdikcijas neesamību, ja puses nav vienojušās par šīs tiesas jurisdikciju.

32 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka, lai nodrošinātu efektīvu Regulas Nr. 2201/2003 īstenošanu un atbilstoši savstarpējās uzticēšanās principam, uz kuru tā balstās, ikvienai tiesai saskaņā ar šīs regulas 17. pantu ir jāpārbauda sava jurisdikcija (spriedums, 2019. gada 16. janvāris, *Liberato*, C-386/17, EU:C:2019:24, 44. punkts un tajā minētā judikatūra).

33 Kā norādīts atbildē uz pirmo jautājumu, Regulas Nr. 2201/2003 3. panta 1. punktā nav prasīta pušu piekrišana tiesas, kurā celta prasība, izvēlei.

34 Tāpat jāuzsver, ka, ņemot vērā šīs regulas mērķi garantēt tiesisko drošību, tās 6. pantā būtībā ir paredzēts, ka minētās regulas 3.–5. pantā noteiktajai jurisdikcijai ir ekskluzīvs raksturs (spriedums, 2009. gada 16. jūlijs, *Hadadi*, C-168/08, EU:C:2009:474, 48. punkts).

35 Tā kā apstākļi, ka attiecīgajam pārim ir nepilngadīgs bērns, neietilpst jurisdikcijas kritērijos, kas noteikti šajā 3.–5. pantā, un tā kā uz tādu situāciju kā pamatlietā neattiecas Regulas Nr. 2201/2003 7. pants, kurā ir paredzēti pārējie jurisdikcijas jautājumi, ja uz prasību neattiecas minētais 3.–5. pants, ir jāuzskata, ka šim apstāklim nav nozīmes, nosakot, kurai tiesai ir jurisdikcija.

36 Tādēļ tādā situācijā kā pamatlietā aplūkotā, tā kā tiesai, kurā ir celta prasība, ir jurisdikcija saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 3. panta 1. punkta b) apakšpunktu, šī tiesa nevar izvirzīt iebildi par starptautiskās jurisdikcijas neesamību.

37 Līdz ar to uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 2201/2003 3. panta 1. punkts un 17. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tādā situācijā kā pamatlietā apstākļi, ka pārim, kura laulības šķiršana tiek prasīta, ir nepilngadīgs bērns, nav nozīmes, nosakot tiesu, kam ir jurisdikcija lemt par prasību par laulības šķiršanu. Tā kā tās dalībvalsts tiesai, kuras pilsonība ir abiem laulātajiem un kurā ir cēlis prasību prasītājs, ir jurisdikcija lemt par šo prasību saskaņā ar šīs regulas 3. panta 1. punkta b) apakšpunktu, šī tiesa nevar izvirzīt iebildi par starptautiskās jurisdikcijas neesamību pat tad, ja puses šajā ziņā nav vienojušās.

Par trešo jautājumu

38 Savā trešajā jautājumā iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Regulas Nr. 2201/2003 12. panta 1. punkta b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja dalībvalsts tiesai, kuras pilsonība ir abiem laulātajiem un kurā cēlis prasību prasītājs, ir jurisdikcija lemt par laulības šķiršanu saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 3. panta 1. punkta b) apakšpunktu, nosacījums par piekritības pieņemšanu [jurisdikcijas

- akceptēšanu], kas paredzēts šajā 12. panta 1. punkta b) apakšpunktā, ir izpildīts un līdz ar to šīs tiesas jurisdikcijā automātiski nonāk jautājumi par vecāku atbildību un uzturēšanas saistībām attiecībā uz konkrēto bērnu.
- 39 Jāatgādina, ka nolūkā īstenot bērna prioritārās intereses un dot priekšroku tuvuma kritērijam Regulas Nr. 2201/2003 8. pantā ir noteikta vispārējā jurisdikcija vecāku atbildības jomā par labu tās dalībvalsts tiesām, kurā ir bērna pastāvīgā dzīvesvieta (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 15. februāris, W un V, C-499/15, EU:C:2017:118, 51. un 52. punkts).
- 40 Kā skaidri izriet no Regulas Nr. 2201/2003 12. panta 1. punkta b) apakšpunkta formulējuma, tajā ir paredzēta iespēja vienoties par jurisdikciju lietās par vecāku atbildību par labu tās dalībvalsts tiesām, kurām saskaņā ar šīs regulas 3. pantu ir jurisdikcija lemt par prasību par laulības šķiršanu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 12. novembris, L, C-656/13, EU:C:2014:2364, 42. punkts). Tādējādi tiesai, kurai ir piekritība saskaņā ar šo 12. panta 1. punktu, ir jurisdikcija arī lemt par uzturēšanas saistībām saskaņā ar Regulas Nr. 4/2009 3. panta d) punktu, ja pieteikums par uzturēšanas saistībām [prasība par uzturlīdzekļu piedziņu] ir pakārtota prasībai par vecāku atbildību (spriedums, 2017. gada 15. februāris, W un V, C-499/15, EU:C:2017:118, 48. punkts).
- 41 Tomēr minētais 12. panta 1. punkts prasa, lai tiktu pierādīta skaidra vai vismaz nepārprotama piekrišana attiecībā uz vienošanos par jurisdikciju lietā par vecāku atbildību no visu procesa dalībnieku puses dienā, kad tiesā ir celta prasība.
- 42 Tādā tiesvedībā kā pamatlietā, kuras priekšmets ir nevis vecāku atbildība, bet gan vienīgi laulības šķiršana, un kurā atbildētājs nav ieradies tiesā, jāsecina, ka nedz prasītājs, nedz atbildētājs nav skaidri vai vismaz nepārprotami akceptējuši tiesas, kurā celta prasība, jurisdikciju lemt par jautājumiem, kas saistīti ar šo atbildību.
- 43 Līdz ar to šādos apstākļos tiesa, kurai ir jurisdikcija lemt par prasību par laulības šķiršanu saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 3. panta 1. punkta b) apakšpunktu, atbilstoši šīs regulas 12. pantam nevar tikt uzskatīta par tiesu, kam ir jurisdikcija un *a fortiori* automātiska jurisdikcija lemt par jautājumiem attiecībā uz vecāku atbildību un uzturēšanas saistībām attiecībā uz minēto nepilngadīgo bērnu.
- 44 Šo interpretāciju pamato Tiesas priekšsēdētāja 2018. gada 16. janvāra rīkojums PM (C-604/17, nav publicēts, EU:C:2018:10, 29. punkts), kurā tika atzīts, ka no paša Regulas Nr. 2201/2003 formulējuma izriet, ka dalībvalsts tiesai, kam saskaņā ar šīs regulas 3. panta 1. punkta b) apakšpunktu ir jurisdikcija lemt par prasību par laulības šķiršanu, ja laulātajiem ir šīs dalībvalsts pilsonība, turpretim nav jurisdikcijas lemt par aizgādības tiesībām un saskarsmes tiesībām attiecībā uz šo laulāto bērnu, ja viņa pastāvīgā dzīvesvieta dienā, kad šajā tiesā ir celta prasība, ir citā dalībvalstī minētās regulas 8. panta 1. punkta izpratnē un ja nosacījumi, lai piešķirtu šo jurisdikciju minētajai tiesai saskaņā ar šīs pašas regulas 12. pantu, nav izpildīti, tostarp ņemot vērā faktu, ka no pamatlietas apstākļiem arī neizriet, ka šo jurisdikciju varētu pamatot ar citiem šīs pašas regulas pantiem.
- 45 Līdz ar to uz trešo jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 2201/2003 12. panta 1. punkta b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja dalībvalsts tiesai, kuras pilsonība ir abiem laulātajiem un kurā cēlis prasību prasītājs, ir jurisdikcija lemt par laulības šķiršanu saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 3. panta 1. punkta b) apakšpunktu, nosacījums par jurisdikcijas akceptēšanu, kas paredzēts šajā 12. panta 1. punkta b) apakšpunktā, nevar tikt uzskatīts par izpildītu, jo tiesvedības priekšmets nav vecāku atbildība un atbildētājs nav ieradies tiesā. Šādā situācijā tiesai, kurā celta prasība un kurai ir jurisdikcija lemt par laulāto šķiršanu, saskaņā ar šo 12. panta 1. punkta b) apakšpunktu un ar Regulas Nr. 4/2009 3. panta d) punktu nav jurisdikcijas lemt par jautājumiem, kas saistīti attiecīgi ar vecāku atbildību un uzturēšanas saistībām attiecībā uz konkrēto bērnu.

Par ceturto jautājumu

- 46 Savā ceturtajā jautājumā iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai jēdziens “vecāku atbildība” Regulas Nr. 2201/2003 izpratnē ir jāinterpretē tādējādi, ka tas attiecas arī uz jēdzieniem “vecāku aizgādība”, “bērna dzīvesvieta” un “vecāku ieguldījums izdevumos par bērna audzināšanu un izglītošanu”, kas paredzēti attiecīgajās valsts tiesībās.
- 47 Jāatgādina, ka, īstenojot pilnvaras, kuras Tiesai piešķirtas ar LESD 267. pantu, tā ir pilnvarota pieņemt lēmumu vienīgi par Līgumu un Eiropas Savienības iestāžu tiesību aktu interpretāciju un tā nevar vērtēt valstu tiesību normas.
- 48 Lai sniegtu lietderīgu atbildi valsts tiesai, ir jāatsaucas uz Regulas Nr. 2201/2003 1. pantu, kurā ir precizēta šīs regulas piemērošanas joma un kura 1. punkta b) apakšpunktā ir paredzēts, ka to piemēro lietās, kas saistītas ar vecāku atbildības iegūšanu, īstenošanu, deleģēšanu, ierobežošanu vai izbeigšanu, un tā 2. punktā – ka minētās lietas attiecas it īpaši uz aizgādības tiesībām un saskarsmes tiesībām.
- 49 Jēdziens “vecāku atbildība” Regulas Nr. 2201/2003 2. panta 7. punktā ir definēts kā visas tiesības un pienākumi attiecībā uz bērna personu vai bērna īpašumu, kuras piešķir fiziskai vai juridiskai personai ar spriedumu, likumu izpildi vai nolīgumu, kam ir juridisks spēks, un šis jēdziens ietver aizgādības tiesības un saskarsmes tiesības.
- 50 Jēdziens “uzraudzības tiesības” [aizgādības tiesības] Regulas Nr. 2201/2003 2. panta 9. punktā ir definēts kā tāds, kas ietver tiesības un pienākumus, kuri attiecas uz rūpēm par bērnu, un it īpaši tiesības noteikt bērna dzīvesvietu.
- 51 Tiesa ir atzinusi, pirmkārt, ka jēdziena “jo īpaši” lietošana Regulas Nr. 2201/2003 1. panta 2. punktā nozīmē, ka šajā tiesību normā ietvertais uzskaitījums ir indikatīvs, un, otrkārt, ka vecāku atbildībai šīs regulas 2. panta 7. punkta izpratnē ir sniegta plaša definīcija (spriedums, 2007. gada 27. novembris, C, C-435/06, EU:C:2007:714, 30. un 49. punkts).
- 52 No tā izriet, ka jēdziens “vecāku atbildība” Regulas Nr. 2201/2003 2. panta 7. punkta nozīmē attiecas tostarp uz visiem lēmumiem lietās par aizgādības tiesībām un bērna dzīvesvietu.
- 53 Kā izriet no Regulas Nr. 2201/2003 1. panta 3. punkta e) apakšpunkta, šī regula neattiecas uz uzturēšanas pienākumiem [saistībām]. Uz tām savukārt attiecas Regula Nr. 4/2009.
- 54 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz ceturto jautājumu ir jāatbild, ka jēdziens “vecāku atbildība” Regulas Nr. 2201/2003 izpratnē ir jāinterpretē tādējādi, ka tas attiecas uz lēmumiem par tostarp aizgādības tiesībām un bērna dzīvesvietu, bet neietver vecāku ieguldījumus izdevumos par bērna audzināšanu un izglītošanu, uz ko savukārt attiecas jēdziens “uzturēšanas saistības” un kas ietilpst Regulas Nr. 4/2009 piemērošanas jomā.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 55 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (astotā palāta) izdod rīkojumu:

- 1) Padomes Regulas (EK) Nr. 2201/2003 (2003. gada 27. novembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka attiecībā uz**

prasību par laulības šķiršanu, ja prasītājs ir cēlis prasību abu laulāto kopīgās pilsonības dalībvalsts tiesā, lai gan viņu pastāvīgā dzīvesvieta ir citā dalībvalstī, šīs tiesas jurisdikcijā ir lemt par šo prasību saskaņā ar šīs tiesību normas b) apakšpunktu. Tā kā atbildētāja piekrišana nav prasīta, nav jāizskata jautājums, vai fakts, ka atbildētājs nav izvirzījis iebildi par jurisdikcijas neesamību, ir klusējot izteikta piekrišana tam, ka jurisdikcija ir tiesai, kurā celta prasība.

- 2) Regulas Nr. 2201/2003 3. panta 1. punkts un 17. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tādā situācijā kā pamatlietā apstāklim, ka pārim, kura laulības šķiršana tiek prasīta, ir nepilngadīgs bērns, nav nozīmes, nosakot tiesu, kam ir jurisdikcija lemt par prasību par laulības šķiršanu. Tā kā tās dalībvalsts tiesai, kuras pilsonība ir abiem laulātajiem un kurā ir cēlis prasību prasītājs, ir jurisdikcija lemt par šo pieteikumu saskaņā ar šīs regulas 3. panta 1. punkta b) apakšpunktu, šī tiesa nevar izvirzīt iebildi par starptautiskās jurisdikcijas neesamību pat tad, ja puses šajā ziņā nav vienojušās.
- 3) Regulas Nr. 2201/2003 12. panta 1. punkta b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja dalībvalsts tiesai, kuras pilsonība ir abiem laulātajiem un kurā cēlis prasību prasītājs, ir jurisdikcija lemt par laulības šķiršanu saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 3. panta 1. punkta b) apakšpunktu, nosacījums par jurisdikcijas akceptēšanu, kas paredzēts šajā 12. panta 1. punkta b) apakšpunktā, nevar tikt uzskatīts par izpildītu, jo tiesvedības priekšmets nav vecāku atbildība un atbildētājs nav ieradies tiesā. Šādā situācijā tiesai, kurā celta prasība un kurai ir jurisdikcija lemt par laulāto šķiršanu, saskaņā ar šo 12. panta 1. punkta b) apakšpunktu un ar Regulas Nr. 4/2009 (2008. gada 18. decembris) 3. panta d) punktu nav jurisdikcijas lemt par jautājumiem, kas saistīti attiecīgi ar vecāku atbildību un uzturēšanas saistībām attiecībā uz konkrēto bērnu.
- 4) Jēdziens “vecāku atbildība” Regulas Nr. 2201/2003 nozīmē ir jāinterpretē tādējādi, ka tas attiecas uz lēmumiem par tostarp aizgādības tiesībām un bērna dzīvesvietu, bet neattiecas uz vecāku ieguldījumu izdevumos par bērna audzināšanu un izglītošanu, uz ko savukārt attiecas “uzturēšanas saistības” un kas ietilpst Regulas Nr. 4/2009 piemērošanas jomā.

[Paraksti]